

Взаимоотношения на горнокредните олистостроми със Сливенския навлак в най-източната му част

Митко Паскалев

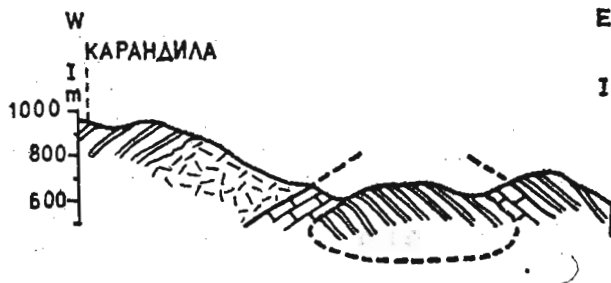
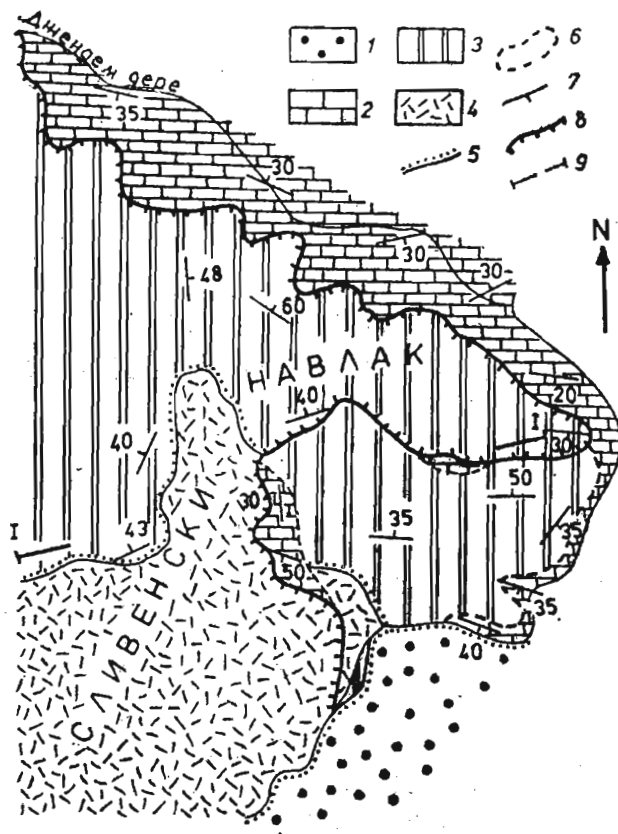
Геологически институт на БАН, 1113 София

M. Paskalev — Relations between Upper Cretaceous olistostromes and Sliven nappe in its easternmost part. The present work describes the relationship between a large olistostrome block and the body of Sliven nappe in its easternmost part. This relationship is important since it reveals and proves that there are two superpositional phenomena in this area — an Upper Cretaceous olistostrome and an overlying Illirian, Sliven nappe.

Въпросът за тектонската позиция на пермските кварцпорфири и мергели, както и на триаските седименти северно от Сливен, се дискутира още от 1927 г. Тогава се създава и първата тектонска синтеза за тази област, а именно, че споменатите скали изграждат тялото на Сливенския навлак (K o s k e l, 1927 — Sliven-Šipka decke; С т. Б о н ч е в, 1927; S. В о п њ е в, 1936). Това становище по-късно се поддържа и от други изследователи — В ъ л ч а н о в (1974), П о п о в и др. (1980), П а с к а л е в (1983). Някои автори разглеждат кварцпорфирите и триаса като елемент от ядрата на антиклинални структури. Трета концепция за положението на тези скали бе създадена от Н а ч е в (1977). Той схваща Сливенския навлак като „асоциация от множество екстраолистостроми в горнокредния флиш“ или с наличието на „един грамаден екстраолистостром (9 × 5 km и 600 m дебелина)“.

Задача на настоящата работа е не описанието на олистостромите в Сливенска Стара планина въобще. Те са проучени от И в а н о в & М о с к о в с к и (1974), Н а ч е в (1977), М о с к о в с к и & И в а н о в (1980). Обект на работата е олистостромното тяло от най-източния край на Сливенския навлак. Целта е да се покаже реалната обстановка и по-точно наличието на голяма олистострома, разположена сред горнокредните седименти и лежащите над нея скали, изграждащи навлака (фиг. 1).

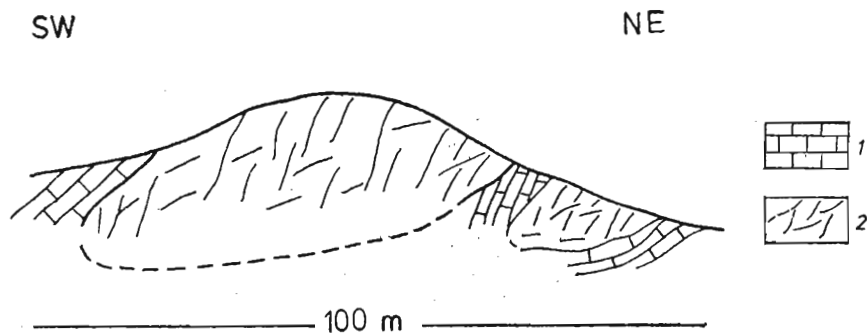
На 2 km източно от местността Карандила и на 1 km южно от Джендем дере, непосредствено на пътя Сливен—с. Ичера, се разкрива олистострома вътре в кампанските глинести варовици на Ветрилската свита (С т. Б о н ч е в, 1927). Формата ѝ е закръглена и леко удължена в запад-източна посока. В изграждането ѝ участвуват и преобладават доломити, като само в южния край се установяват и кварцпорфири. Размерите на олистостромното тяло са: дебелина около 400 m, площ около 1 km². На това място ясно се вижда, че средно-горнотриаските доломити са вместени вътре и „плуват“ в горнокредните глинести варовици, т. е. няма съмнение, че те изграждат олистострома (фиг. 2). На разстояние около 100 m има неколкократно редуване на тези седименти. Дебелината на глинестите варовици, лежащи върху доломитите,

Фиг. 1. Геоложка карта на източната част от Сливенския навлак

1 — приабон (варовито-песъчливо-глинеата задруга); 2 — кампан (Верилска свита); 3 — средно-горнотриаски карбонатен комплекс; 4 — перм (кварцпорфиря); 5 — геоложка граница (трансгресивна); 6 — олистострома; 7 — слоистост; 8 — навлак; 9 — профилна линия

достига до 10—15 m. На повечето места доломитите са с неясна слоистост и са силно напукани. Олистостромата, общо взето, е монолитна, но е представена и от малки (7—8 m²) тела, изградени от ръбести късчета (с размери около 2—3 cm) от доломити, спойката на които е също доломитна. Контактите на олистостромата с вместиращите я седименти са неравни и резки, като глинестите варовици повтарят неравната повърхност на доломитите. Доломитите и кварцпорфирите от олистостромата не се

Фиг. 2. Схематичен разрез на олистостромно тяло (2) от триаски доломити, разкрито в кампанските глинести варовици (1), пътя Сливен — с. Ичера

различават от съответните скали на север и запад от тях (изграждащи тялото на Сливенския навлак). Това вероятно е дало основание на някои изследователи да разглеждат скалите от навлака като олистостромно (екстраолистострома — Н а ч е в, 1977; о л и с т о п л а к а — М о с к о в с к и, И в а н о в, 1980) тяло. Особено характерно и представително е разкритието от глинести варовици (кампан), ограничаващо от запад олистостромата и намиращо се на 1 km източно от местността Карандила (фиг. 1). Това разкритие е теренното доказателство за съществуването на два самостоятелни във времето феномена: олистострома, формирана през горната креда и разположения върху нея Сливенски навлак, създаден в резултат и в края на илирската фаза (П а с к а л е в, 1983). Тук глинестите варовици (кампан) от изток лежат върху средно-горнотриаските доломити, а от запад над тях и с тектонски контакт (милионитизирана зона с дебелина до 30 cm) се разполагат пермските кварцпорфири. По-трудно беше доказването на северната граница на олистостромата. Бяха установени две разкрития (едното от които е съвсем малко) също от глинести варовици (кампан), по които бе прокарана разграничителната линия между доломитите от олистостромата и навлака и от тази страна.

Наличието на това голямо олистостромно тяло и взаимоотношенията му с отгоре лежащите скали, както и факта, че кварцпорфирите и доломитите (от Сливенския навлак) лежат върху различни по възраст части на горната креда (П а с к а л е в, 1983, фиг. 2) е в подкрепа на навлачния им произход.

Тук следва да се направи корекция на П а с к а л е в (1983), че „никъде в горнокредните комплекси освен грамадния екстраолистостром не се намериха олистостроми от кварцпорфири и триас“. Олистостроми, изградени от средно-горнотриаски доломити има и в долнотуронската-долносенонската флишка задруга (Е. Б о н ч е в и др., 1975) откъм западния край на Сливенския навлак. Съществуването им, както и описаното олистостромно тяло не отричат навличането, нито пък променят времето на неговото проявление.

По време на горнокредната седиментация в цяла Сливенска Стара планина са се проявили процеси на олистостромообразуване. Преди да се извърши навличането (през илирската фаза) на пермските кварцпорфири и триаските доломити последните през горната креда са дали материал за образуването на олистостроми. Той е претърпял къс транспорт, тъй като късчетата от доломити са ръбести. Може да се направи и по-общия извод, че амплитудата на придвижване на Сливенския навлак е малка — не повече от 2 km.

Л и т е р а т у р а

- Бончев, Е., М. Йорданов, Г. Мандов, П. Пиронков, Ст. Стоянов. 1975. Нов поглед върху геоложкия строеж на Балканския възлищен басейн. — *Геотект., тектонофиз. и геодин.*, 2, 27—52.
- Бончев, Ст. 1927. Защо на Западна Стара планина са стръмни северните склонове, а на Средната — южните? — *Год. СУ, 2, Физ.-мат. фак.*, 32, 157—180.
- Вълчанов, А. 1974. Съдържание, произход и взаимоотношения на Средногорския алохтон със съседните морфотектонски единици. — *Год. Упр. Геол. проуч.*, 20, 97—111.
- Иванов, Ж., Ст. Московски. 1974. Горнокредни олистостромни образувания в Централна Стара планина. — *Год. СУ, 66, 1, Геология*, 101—109.
- Московски, Ст., Ж. Иванов. 1980. Олистостроми в Центральной и Восточной Старой планине. Верхнемеловые-нижнепалеоценовые олистостроми в Лудокампийской зоне. — В: *Олистостроми в Централных Родопах, Центральной и Восточной Старой планине и в области Краиште*. БАН, С., 20—26.
- Начев, И. 1977. Еминският флиш и олистостромите в Сливенския Балкан. — *Палеонт., страт. и литол.*, 7, 45—58.
- Паскалев, М. 1983. Нови данни за строежа на Сливенския навлак. — *Геотект., тектонофиз. и геодин.*, 15, 40—46.
- Попов, П., Л. Нафтали, М. Антонов, И. Байрактаров. 1980. Някои особености в алпийския строеж на Сливенската и източните отдели на Елено-Твърдишката Стара планина. — *Год. ВМГИ*, 25, 2, 91—101.
- Вопшев, St. 1936. Geologische skizze Bulgariens. — In: *IVe Congrès des géographes slaves, Sofia*.
- Koskel, C. W. (mit einem Beitrag von F. Kossmat). 1927. Zur stratigraphie und Tektonik Bulgariens. — *Geol. Rund.*, 18, 5. 351—371.

(Представена на 29. IV. 1985 г.)